Wunderkammer

Over verhalen en voorwerpen van jezelf en de ander

Docentenhandleiding
Groep 1 t/m 4

Hallo!

"Met het project Wunderkammer leren de kinderen om naar elkaars bijzondere verhalen te luisteren.
Carola Broeders - Leerkracht 1/2 / ICC-er - De Brakken in Rijen

"Wunderkammer in de klas: Een unieke verzameling dierbare materialen ontstaan met de hulp van alle kinderen!"
Bas - groepsleerkracht groep 7 - KBS St. Jozef in Rijen

"Ik vond het leuk om mijn verhaal te vertellen en om iemand anders verhaal te horen."
Leerling uit groep 7

Inhoudsopgave

WELKOM BIJ WUNDERKAMMER 04

COLOFON 07

STAPPENPLAN 08
Stap 1. Kennismaken & verzamelen 08
Stap 2. Delen & kiezen 08
Stap 3. Presenteren & uitnodigen 09
Stap 4. Reflecteren & afronden 09

INFORMATIEBLADEN 10
Reflectievragen 10
WunderCocon 11
Welkom in de WunderCocon 13
Inhoud Leskist 14
Voorwerp onder een doek - stap 1, activiteit bij video 1A 15
Wat is een Wunderkammer eigenlijk? – stap 1, activiteit bij video 1B 16
Neem 3 voorwerpen mee van thuis – stap 1, activiteit bij video 1B 18
Vertel je verhalen en laat je voorwerpen zien aan elkaar – stap 2, activiteit bij video 2A 20
Welk voorwerp kies jij? – stap 2, activiteit bij video 2B 22
Maak een kast – stap 3, activiteit bij video 3 23
Laat jullie Wunderkammer zien – stap 3, activiteit bij video 3 26
Wat hebben we allemaal gedaan? – stap 4, activiteit bij video 4 28
Sterren kleuren – stap 4, activiteit bij video 4 29
Kopieerblad 'Sterren kleuren' – stap 4, activiteit bij video 4 30

© SNENS 2023
Alle rechten voorbehouden

WELKOM

Welkom bij erfgoedproject Wunderkammer. Tijdens dit project maak je samen met je groep in 4 stappen je eigen Wunderkammer. Dat is een bonte verzameling voorwerpen die samen een rariteitenkabinet vormen. Die voorwerpen staan symbool voor de verhalen die zij in zich dragen. Verhalen die zo bijzonder zijn, dat ze het meer dan waard zijn om te delen.

Het verhaal staat centraal

In dit project staan dus die verhalen centraal. Door ze te verzamelen, te vertellen, naar te luisteren, te waarderen en te presenteren, leren we de vertellers van de verhalen beter kennen.

Felix de Fluisteraar

Felix de Fluisteraar heeft een gave. Zij kan verhalen opvangen. Uit alles, en van overal vandaan. Felix neemt jou en je leerlingen in zijn video's mee langs alle stappen, en vertelt wat je moet doen. Je mag deze video's ter voorbereiding alvast bekijken, maar het hoeft niet. In iedere video wordt duidelijk aangegeven als je moet pauzeren om zelf met de leerlingen aan de slag te gaan met een vraag of activiteit. In het eindscherm van iedere video kun je meteen doorklikken naar de volgende.

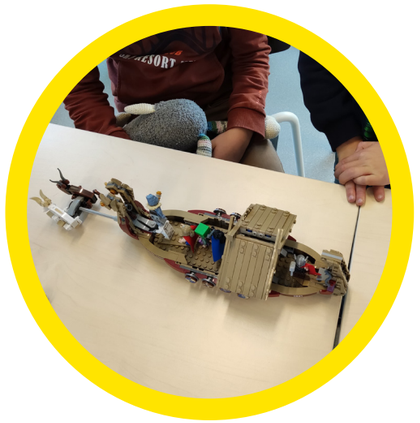

Stappenplan

Zoals gezegd: Wunderkammer bestaat uit 4 stappen. Verderop in deze handleiding vind je per stap een korte uitleg met linkjes naar de bijbehorende video('s) en informatiebladen. De meeste informatiebladen geven uitleg aan een activiteit, inclusief tijdsduur, eventuele voorbereiding en benodigdheden. In de inhoudsopgave vind je een overzicht van alle informatiebladen.

Ga meteen naar het stappenplan

Printen hoeft niet

Deze handleiding is het beste digitaal te gebruiken, omdat je dan meteen op de linkjes naar de video's en informatiebladen kunt klikken. Lekker handig en duurzaam dus!

Reflectievragen

Reflectie heeft een belangrijke rol in Wunderkammer. Het zorgt ervoor dat de leerlingen nadenken over hun ervaringen om er vervolgens betekenis aan te geven.

Soms stelt Felix een reflectievraag. Je herkent deze aan het spreekwolkje na de knipoog van Felix. Deze vragen zijn bedoeld om samen terug te kijken op de activiteit en stil te staan bij wat dat met je doet. Probeer deze vragen meteen met de groep te beantwoorden.

Bekijk de lijst met nog meer reflectie- en doorvragen

WunderCocon

De WunderCocon is een bijzonder onderdeel van Wunderkammer: het is een zintuiglijke belevenis voor leerlingen. In alle rust, en in een aparte ruimte, kan een leerling zich even terugtrekken om naar bijzondere verhalen te luisteren en de bijbehorende voorwerpen te bekijken. Dit onderdeel staat los van het stappenplan, en kan dus gedurende het hele project worden 'gebruikt'.

Ga meteen naar informatieblad WunderCocon

Leskist

Deze docentenhandleiding hoort bij de Wunderkammer leskist. In deze leskist vind je alles wat je nodig hebt om Wunderkammer uit te voeren: de qr-code naar deze docentenhandleiding en die voor gr. 5 t/m 8, de benodigdheden voor de WunderCocon en nog wat andere spulletjes die van pas komen.

Handig: de checklist voor de inhoud van de leskist

Wat het beste werkt

Bij iedere activiteit staat een tijdsindicatie, waarbij we zijn uitgegaan van groep 1-2. Maar je mag er natuurlijk ook langer over doen, de stappen uitgebreider aan bod laten komen, en er zelf nog meer werkvormen aan toevoegen. Graag zelfs! Want jij weet wat het beste werkt voor jouw leerlingen….en voor jezelf natuurlijk.

Vreemde gezichten

Misschien kun je wat hulp gebruiken? Of lijkt het je gewoon fijn om een vakdocent in huis te halen? Ben je juist op zoek naar wat extra's? Bijvoorbeeld een inspiratiebijeenkomst voor het hele team? Of Felix de Fluisteraar die naar je school toe komt? Vraag je offerte aan via info@snens.nl

- Boek teambijeenkomst 'Wunderkammer' als inspirerende voorbereiding.
  Voor icc-ers en/of leerkrachten – verzorgd door trainer van SNENS.

- Boek Felix de Fluisteraar voor een evenement of bijeenkomst.
  Voor zowel kinderen als volwassenen – verzorgd door acteur van SNENS.

Doelen erfgoed- en cultuureducatie

Bij iedere activiteit staat een doel -of meerdere doelen- omschreven. Deze doelen zijn deels overgenomen van de leerdoelen uit de *Wijzer met erfgoededucatie* van Erfgoed Brabant, en deels van de *culturele competenties en gedragsindicatoren* uit de Cultuurloper van KunstLoc Brabant.

"Met het project Wunderkammer leren de kinderen om naar elkaars bijzondere verhalen te luisteren.

- Carola Broeders - Leerkracht 1/2 / ICC-er - De Brakken in Rijen

COLOFON

"Wunderkammer….alleen al dat woord prikkelde mijn fantasie. Wat kun je met zo'n kunst- en rariteitenkabinet allemaal losmaken bij leerlingen?

Drie leerkrachten van twee basisscholen uit mijn gemeente besloten de uitdaging aan te gaan om hierover verder te brainstormen. En ook Erfgoed Brabant en SNENS vroeg ik om in de werkgroep aan te sluiten. Zo ontstond stukje bij beetje dit bijzondere erfgoedproject voor alle groepen van het basisonderwijs.

Wat begon als een lokaal project project voor de ABG-gemeenten, is sinds 2024 beschikbaar voor heel Nederland!"
Danielle Deleij, Cultuurplaats Gilze en Rijen

"Wunderkammer is een bijzonder erfgoedproject, omdat nu eens niet het erfgoed in de omgeving van de leerling of het erfgoed van ons allemaal centraal staat, maar juist het persoonlijke erfgoed van de leerling. Wat vinden zij belangrijk, welk verhaal of welke herinnering willen ze delen en welke materiele sporen dragen die herinneringen en verhalen? Een project over verhalen, betekenisgeving, over hoe je tot een verzameling komt en hoe dat kan zorgen voor verbinding."
Dieuwertje de Nigtere, Erfgoed Brabant

"We bedachten een stappenplan met creatieve werkvormen, en draaiden pilots in verschillende groepen. We evalueerden en reflecteerden, probeerden verschillende activiteiten uit en besloten om twee versies te maken, eentje voor de onderbouw en eentje voor de bovenbouw.

We besloten ook dat we de leerkrachten zoveel mogelijk wilden ontzorgen, én dat we de leerlingen echt mee wilden nemen in een erfgoedbeleving. Hoe kun je dat beter doen dan door een serie video's van een bijzonder personage! En zo werd Felix de Fluisteraar geboren."
Nancy Swaanen, SNENS

Wunderkammer©
Naar een idee van Daniëlle Deleij
In opdracht van Cultuurplaats
Ontwikkeld door SNENS
In co-creatie met leerkrachten Carola Broeders, Bas Driesprong en Romy Kruithof van resp. kbs De Brakken en kbs St. Jozef in Rijen
Mede tot stand gekomen door Erfgoed Brabant en Fonds voor Cultuurparticipatie

Met dank aan:
Ivan Hidayat van Het Shot filmproducties voor de video's
Neele Hermans voor de vormgeving
Charissa van Rijswijk voor de vertolking van Felix de Fluisteraar

STAPPENPLAN

Stap 1

KENNIS MAKEN & VERZAMELEN

De leerlingen maken kennis met Felix de Fluisteraar, ze ontdekken dat een dierbaar voorwerp een persoonlijk verhaal met zich meedraagt en leren wat een 'Wunderkammer' is. Bovendien legt Felix stapsgewijs uit wat de leerlingen gaan doen tijdens dit project.

Start video 1A

Felix vraagt op een bepaald moment drie keer achter elkaar "Van wie is dat eigenlijk?" Meteen daarna staat het beeld even stil zodat jij "Van mij!" kunt zeggen.

Activiteit:
- Voorwerp onder een doek - v.a. 20 minuten

Reflectievraag - v.a. 5 minuten

Wat vind je van het verhaal dat je hebt gehoord?

Bekijk de lijst met nog meer reflectie- en doorvragen

Start video 1B

Activiteit(en):
- Wat is een wunderkammer eigenlijk? - v.a. 10 minuten
- Neem 3 voorwerpen mee van thuis - v.a. 5 minuten
- De WunderCocon - v.a. 15 minuten

Stap 2

DELEN EN KIEZEN

De leerlingen delen hun persoonlijke verhalen met elkaar en laten de bijzondere voorwerpen zien die erbij horen. Daarna kiezen ze ieder hun meest bijzondere voorwerp voor in jullie eigen Wunderkammer.

Start video 2A

Reflectievraag - v.a. 5 minuten

Vond je het lastig om thuis 3 voorwerpen te kiezen?

Bekijk de lijst met nog meer reflectie- en doorvragen

Activiteit:
- Vertel je verhalen en laat je voorwerpen zien aan elkaar - ca. 20 minuten

Reflectievraag - v.a. 5 minuten

Hoe was het om jouw verhaal te vertellen en om jouw voorwerpen te laten zien aan de andere kinderen?

Vond je het leuk om te luisteren naar hun verhalen, en te kijken naar hun voorwerpen?

Bekijk de lijst met nog meer reflectie- en doorvragen

Start video 2B

Activiteit:
- Welk voorwerp kies jij? - v.a. 10 minuten

Stap 3

PRESENTEREN & UITNODIGEN

De leerlingen en jij bedenken op welke plek alle voorwerpen bij elkaar worden gezet, en hoe die plek eruit moet zien. Daarna maken jullie een presentatie voor alle genodigden om met jullie eigen unieke Wunderkammer te pronken!

Start video 3

Activiteiten:
- Maak een kast - v.a. 20 minuten
- Laat jullie Wunderkammer zien - v.a. 60 minuten

Stap 4

REFLECTEREN & AFRONDEN

Het is nu tijd om terug te kijken: Wat hebben jullie allemaal gedaan tijdens stap 1 t/m 3? Hoe heb je het beleefd?

Start video 4

Tip: Klik in het eindscherm van deze video NIET op de bloopervideo van Felix ;)

Activiteiten:
- Wat hebben we allemaal gedaan? - v.a. 15 minuten
- Sterren kleuren - v.a. 15 minuten

Reflectievraag - v.a. 5 minuten

En, hebben jullie elkaar ook een beetje beter leren kennen?

Bekijk de lijst met nog meer reflectie- en doorvragen

INFORMATIEBLADEN

Reflectievragen

Reflectie heeft een belangrijke rol in Wunderkammer. Het zorgt ervoor dat de leerlingen nadenken over hun ervaringen om er vervolgens betekenis aan te geven.

Soms stelt Felix een reflectievraag. Je herkent deze aan het spreekwolkje na de knipoog van Felix. Deze vragen zijn bedoeld om samen terug te kijken op de activiteit en stil te staan bij wat dat met je doet. Probeer deze vragen meteen met de groep te beantwoorden.

Hieronder vind je nog meer reflectievragen, inclusief 'doorvragen'. Doorvragen stel je nadat een leerling een reflectievraag heeft beantwoord en geeft nog meer verdieping aan het gesprek.

Algemene open vragen

- Wat deed je precies tijdens de activiteit?
- Waar werd je blij van?
- Wat was nog lastig?
- Wat zou je een volgende keer anders willen (doen)?

Ja/nee vragen over onderzoekende vaardigheden

- Ik heb geëxperimenteerd
- Ik heb bestudeerd wat ik heb meegemaakt
- Ik heb vragen gesteld
- Ik heb dingen verzameld
- Ik heb een plan gemaakt
- Ik heb mijn plan veranderd

Ja/nee vragen over creërende vaardigheden

- Ik heb mijn fantasie gebruikt om iets te maken
- Ik heb een techniek gekozen
- Ik heb een materiaal gekozen
- Ik heb informatie gebruikt
- Ik heb iets nieuws geprobeerd
- Ik heb laten zien wie ik ben

Ja/nee vragen over reflecterende vaardigheden

- Ik heb over mijn gevoel verteld
- Ik heb me iets afgevraagd
- Ik heb mijn werk vergeleken met dat van iemand anders
- Ik heb tips gebruikt
- Ik kan vertellen hoe belangrijk het verhaal en het bijbehorende voorwerp voor mij zijn
- Ik kan iets vertellen over het werk van iemand anders

Doorvragen

- Hoe kun je dit zien?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Wat maakt dat je dit zegt?
- Denkt iemand daar anders over?
- Wat zijn de overeenkomsten?
- Hoe kan dat eigenlijk?
- Wat zou de reden kunnen zijn?
- Wat weten we er nog meer over?
- Hoe weten we of dat zo is?
- Waarom denk je dat?
- Wat bedoel je ermee?

Wundercocon

De WunderCocon is een bijzonder onderdeel van Wunderkammer: het is een zintuiglijke belevenis voor leerlingen. In alle rust, en in een aparte ruimte, kan een leerling zich even terugtrekken om naar bijzondere verhalen te luisteren en de bijbehorende voorwerpen te bekijken. Dit onderdeel staat los van het stappenplan, en kan dus gedurende het hele project worden gebruikt.

Nodig uit de leskist:

- 1 rode doek
- 1 Airlounge zitzak
- 1 oplaadbaar lampje
- 1 zakje met PL-UG onderdelen
- 1 geplastificeerde instructiekaart 'WunderCocon'
- De leskist als bijzettafeltje, met 1 uitschuiflade met daarin:
  - 9 genummerde diakijkertjes en 9 genummerde dia's
  - 2 oplaadkabels met losse usb stekker
  - 1 koptelefoon
  - 1 MP3 speler

Opbouw (door volwassene) - v.a. 15 minuten

01. Controleer of het lampje en de MP3-speler (voldoende) zijn opgeladen. Dit doe je bij de MP3-speler door de kleine ronde knop een paar seconden ingedrukt te houden. In het oplichtende display zie je rechts bovenin het batterij-symbooltje. Is deze niet voldoende opgeladen, laad deze dan volledig op m.b.v. oplaadkabel (en evt. losse usb stekker). Het lampje zet je aan de onderkant met een schuifknopje (middelste stand) aan. Opladen kan d.m.v. bijgeleverde oplaadkabel.

02. Open het laatje onderin de kist. Controleer of de nummers van de dia's overeenkomen met de nummers van de kijkertjes, en van de vakjes waar ze in zitten.

03. Maak met de doek en de PL-UG bevestigingsmaterialen een 'tentje' op een rustige plek in het gebouw, waar de WunderCocon enige tijd kan blijven staan.

Tip: vouw de hoekjes van het stof dubbel voordat je ze door de groene rondjes doet, of leg een knoop in de punt.

04. Vul de airlounge zitzak met lucht, rol deze tot halverwege op, maak dicht en leg in het tentje.

05. Zet de kist naast de airlounger in het tentje en schuif het laatje open.

06. Zet het lampje op de kist.

07. Plug de koptelefoon in de MP3-speler, zet deze aan met de kleine ronde knop en klik via 'Muziek' door naar 'Alle muziek', door naar verhaal '1. Petra'. Leg beiden op de kist.

08. Leg instructiekaart 'Welkom in de WunderCocon' (voor gr. 5 /m 8) op de kist.

"Ik vond het leuk dat we het mochten laten zien en we deden er veel mee, we mochten creatief worden en mooie dingen maken."

- Leerling uit groep 7

De instructie 'Welkom in de WunderCocon', zie volgende pagina, staat ook op de instructiekaart 'Welkom in de WunderCocon'. Geef aan leerlingen uit gr. 1 t/m 4 mondeling uitleg c.q. instructie over het gebruik van de WunderCocon.

Welkom in de Wundercocon

Leun lekker achterover, luister naar bijzondere verhalen en bekijk de voorwerpen die erbij horen. Zo doe je dat:

01. Zet het lampje aan met het schuifje aan de onderkant.

02. Neem een kijkertje uit het laatje.

03. Pak de MP3 speler en zet de koptelefoon op.

04. Zet de MP3-speler aan door de kleine ronde knop in het midden 1x aan te klikken.

05. Kies het juiste verhaal door op de grote ronde knop op ⏭ of ⏮ te klikken. Net zolang tot het cijfer aan het begin van de titel hetzelfde is als het cijfer op het kijkertje.

06. Druk op de kleine ronde knop om het verhaal af te spelen. Druk je er nog een keer op, dan zet je het verhaal op pauze.

Is het fragment afgelopen? De MP3-speler speelt automatisch het volgende verhaal met opvolgend nummer af. Pak dus snel het kijkertje met hetzelfde nummer erbij!

Ben je klaar?

01. Zet het kijkertje terug in het vakje waar je het uit hebt gehaald.

02. Zet het lampje uit.

03. Zet de koptelefoon af.

04. Zet de MP3-speler uit door het schuifje bovenop naar rechts te schuiven.

05. Leg de MP3-speler en koptelefoon terug op de kist.

Dit verhaal (beginnend met cijfer 1) hoort bij kijkertje met cijfer 1. Verhaal 2 hoort bij kijkertje 2 etc.

Valt het display uit?
Druk op deze kleine ronde knop om het weer in te schakelen.

Scroll met deze knoppen vooruit of terug door de 9 verhalen.

Inhoud leskist

- 1 geplastificeerde kaart ‘Inhoud leskist’ incl. URL voor download docentenhandleidingen
- 1 beige doek
- 1 rode doek
- 1 airlounge zitzak
- 1 oplaadbaar lampje
- 1 zakje met PL-UG onderdelen
- 1 Rad van Reflectie
- 1 geplastificeerde instructiekaart ‘Welkom in de WunderCocon’
- 1 uitschuiflade met:
  - 9 genummerde diakijkertjes en 9 genummerde dia’s
  - 2 oplaadkabels met losse usb stekker
  - 1 koptelefoon
  - 1 MP3 speler

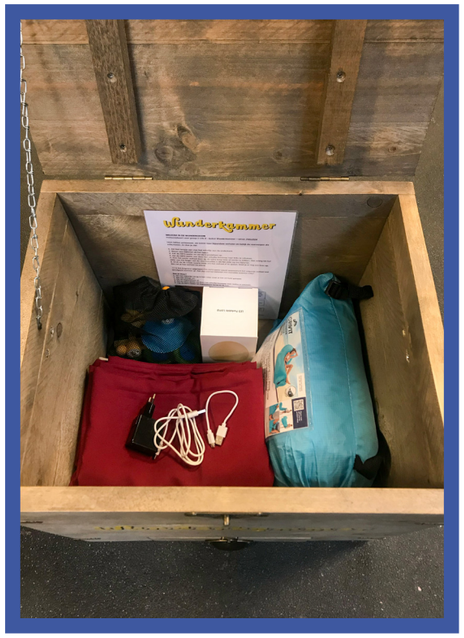

Voorwerp onder een doek

Stap 1 - Activiteit bij video 1A - v.a. 20 minuten

De leerlingen maken stapsgewijs kennis met een voor jou bijzonder voorwerp en het bijbehorende persoonlijke verhaal. Dit doe je door vragen te stellen met de geografische zienswijze* als leidraad.

De leerlingen ontdekken jouw voorwerp door eerst ***waar te nemen***, dan te ***herkennen***, te ***verklaren*** en uiteindelijk te ***waarderen***. Je zult merken dat de leerlingen heel erg nieuwsgierig worden naar wat er onder het doek is verstopt.

**Meer informatie over de geografische zienswijze vind je op pagina 9 van de ‘Wijzer met erfgoededucatie’ van Erfgoed Brabant.*

Doel:
De leerling kan met zijn/haar zintuigen eigenschappen van erfgoed onderzoeken en beschrijven (v.a. groep 3: en er vragen bij stellen).

Nodig uit de leskist:
- Beige doek

Voorbereiding:
Neem 3 dierbare voorwerpen met een voor jou persoonlijk verhaal mee van huis. Kies voor deze activiteit 1 voorwerp uit en leg het onder een doek op een tafel:
- Zorg ervoor dat iedereen om het voorwerp heen kan staan.
- Zorg ervoor dat niemand het voorwerp heeft gezien.

Stel de leerlingen vragen in onderstaande volgorde. Neem voor iedere ronde echt de tijd om met elkaar de vragen te beantwoorden.

Kijken
- ***Waarnemen***: Wat zie je? (Je mag nog niet zeggen wat je denkt dat het voorwerp is! Welke vragen heb je hierbij?
- ***Herkennen***: Herken je iets? Waar doet het je aan denken? Heb je zoiets wel eens vaker gezien? Wat zou het kunnen zijn?
- ***Verklaren***: Waarom ziet het er zo uit denk je?

Voelen
- ***Waarnemen***: Wat voel je? (Je mag nog niet zeggen wat je denkt dat het voorwerp is!) Welke vragen heb je hierbij?

- ***Herkennen***: Heb je dit wel eens vaker gevoeld? Herken je iets Wat denk je dat het is?
- ***Verklaren***: Waarom voelt het zo denk je?

>> Haal het doek weg

Vastpakken en bekijken
- ***Waarnemen***: Wat zie je? In hoeverre is dit heel anders dan dat je tot nog toe had bedacht/verwacht?
- ***Herkennen***: Heb je dit wel eens vaker gezien? Herken je iets? Wat denk je dat het is?
- ***Verklaren***: Waarom ziet het er zo uit denk je? Hoe komt dat? Wat zou het verhaal achter dit voorwerp kunnen zijn?

Luisteren & vragen stellen:
- Vertel jouw persoonlijke verhaal dat bij het voorwerp hoort. Gebruik hiervoor als leidraad de 5W1H vragen. Deze vind je bij informatieblad *'Vertel je verhalen en laat je voorwerpen zien aan elkaar'.*
- ***Verklaren***: de leerlingen kunnen jou vragen stellen om het nog meer te 'verklaren' voor zichzelf. *"Heb je nog een vraag voor mij over dit verhaal? Wil je nog iets weten?"*
- ***Waarderen***: Vertel waarom dit verhaal/ voorwerp zo waardevol is voor jou. Waarom het wat jou betreft bewaard moet blijven.

Stel vragen:
- Wat vind jij van mijn verhaal / mijn voorwerp?
- Wat voel je er nu bij?
- Wat doet dit met jou?
- Heb je mij nu een beetje beter leren kennen?
- Vind jij dat dit voorwerp bewaard moet worden voor later?

Wat is een Wunderkammer eigenlijk?

Stap 1 - Activiteit bij video 1B - v.a. 10 minuten

Leerlingen ontdekken wat een wunderkammer allemaal zou kunnen zijn.

Doel:
De leerling kan begrippen rondom erfgoed herkennen (v.a. groep 3: en hanteren door voorbeelden van erfgoed van zichzelf, de eigen familie en in de eigen omgeving te benoemen). De leerling kan de woorden verzamelen, bewaren en doorgeven gebruiken (v.a. groep 3: en daar voorbeelden van noemen).

Opdracht:
Kies zelf een geschikte werkvorm, bijvoorbeeld een groepsgesprek, of laat de leerlingen een woordweb maken. Maak gebruik van (een van) de volgende vragen:
- Welke taal is het denk je?
- Welke andere woorden lijken erop?
- Wat denk je dat 'Wunder' betekent?
- Wat denk je dat 'Kammer' betekent?
- Wat zou er allemaal in zo'n kamer kunnen staan?
- Hoe ziet zo'n kamer eruit?
- Hoe zou jouw wonderkamer eruit zien?

Ga verder met het bekijken van video 1B

Neem 3 voorwerpen mee van thuis

Stap 1- Activiteit bij video 1B - v.a. 5 minuten

Leerlingen nemen 3 voorwerpen van thuis mee die voor hun bijzonder zijn.

Doel:
De leerling kan bijzondere objecten in de eigen omgeving herkennen (v.a. groep 3: en omschrijven).

Huiswerkopdracht:
De leerlingen mogen, net zoals jij hebt gedaan, 3 persoonlijke voorwerpen van huis mee nemen. Voorwerpen met een verhaal dat voor hun superbijzonder is, en dat ze graag willen vertellen aan de andere leerlingen in de klas. Het kan zijn dat een van de voorwerpen een tijdje op school blijft. Is het een voorwerp dat kwetsbaar, zwaar of groot is? Dan mogen ze er een foto van meenemen.

Ga verder met het bekijken van video 1B

>> Gebruik het 'Voorbeeldbericht voor ouders' om ouders te informeren over deze opdracht. Zie de volgende pagina.

Voorbeeldbericht voor ouders

Stap 1 - Extra informatie bij video 1B

Beste ouder,

Gisteren/vandaag hebben de kinderen kennis gemaakt met een wunderkammer. 'Wunderkammer' is een ander woord voor rariteitenkabinet.

Wij gaan ook een wunderkammer maken. Onze wunderkammer wordt een verzameling van persoonlijke voorwerpen met een bijzonder verhaal. Van iedere leerling 1 voorwerp.

Daarom wil ik je vragen of je thuis samen met je kind 3 voorwerpen wilt zoeken die speciaal zijn voor hem/haar. Speciaal omdat er een bijzonder verhaal aan 'vast' zit, waardoor het voorwerp waardevol is geworden. De kinderen mogen de verhalen in de klas aan elkaar vertellen en de voorwerpen laten zien. Uiteindelijk kiest ieder kind het voor hem/haar meest bijzondere verhaal/ voorwerp. Dit voorwerp blijft dan even op school.

De kinderen mogen <vul datum in> de 3 voorwerpen mee naar school nemen.
>> Is het een heel groot, kwetsbaar of zwaar voorwerp? Dan mag je er ook een foto van maken en die meegeven.

Optioneel: Als onze wunderkammer klaar is worden jullie uitgenodigd om er naar te komen kijken.

Vertel je verhalen en laat je voorwerpen zien aan elkaar

Stap 2 - Activiteit bij video 2A - v.a. 20 minuten

Leerlingen delen hun verhalen en voorwerpen met elkaar. Zij vertellen, luisteren en stellen vragen.

Doel:
De leerling kan voorzichtig omgaan met erfgoed.
De leerling kan (onderdelen van) het verhaal dat hoort bij het persoonlijke erfgoed navertellen.
De leerling kan bij een eigen persoonlijk voorwerp aan een ander vertellen wat dit betekent voor zichzelf. (v.a. groep 3) De leerling durft vragen te stellen aan de ander over de betekenis van erfgoed. (v.a. groep 3) De leerling deelt de eigen mening over erfgoed en toont respect voor de mening van een ander.

Voorbereiding:
Alle leerlingen hebben 3 voorwerpen mee naar school genomen.

Coöperatieve werkvorm (of bedenk er zelf eentje):
De helft van de leerlingen (de 'vertellers') zit aan een tafel met de 3 voorwerpen voor zich. De andere leerlingen (luisteraars) kiezen een tafel om aan te gaan zitten. Zet een timer. Leg uit aan de vertellers dat zij nu het verhaal gaan vertellen dat bij een van hun voorwerpen hoort. Benoem als geheugensteuntje (of v.a. groep 3: zet op het digibord) de vragen 'Over het verhaal' hieronder bij 5W1H.
Als de tijd voorbij is, vraag je aan de luisteraars of ze alles (Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarom en Hoe) terug hebben gehoord. Nee? Luisteraars krijgen nu de kans om vragen te stellen.
Ter afsluiting bedanken de leerlingen elkaar voor het luisteren naar / delen van het verhaal, en gaan zij aan een andere tafel zitten. Er begint een nieuwe ronde. En daarna nog een. Nu hebben alle vertellers 3 verhalen verteld. Hierna wisselen de luisteraars met de vertellers.

Optioneel: voeg aan deze werkvorm de vragen 'over het voorwerp' toe.

5W1H
De '5W1H vragen' geven antwoord op: **W**ie, **W**at, **W**aar, **W**anneer, **W**aarom en **H**oe. Het kan de vertellers helpen om hun verhaal 'zo compleet mogelijk' te vertellen, en de luisteraars om vragen te stellen over het verhaal of voorwerp.

Over het verhaal:
Over wie gaat het verhaal? Wie komt er in het verhaal voor?
Wat gebeurde er precies in het verhaal?
Waar speelt het verhaal zich af? Op welke plek?
Wanneer speelt het verhaal zich af?
Wanneer gebeurde er iets?
Waarom is het gebeurd?
Hoe is het gebeurd? Hoe voelde je je toen?

Over het voorwerp:
Van wie heb je het gehad?
Wat is het voorwerp precies? Wat voor gevoel krijg je als je ernaar kijkt?
Waar staat het in jouw huis?
Wanneer heb je het gehad?
Waarom heb je het gehad?
Hoe zorg je ervoor dat het niet kapot gaat? / Hoe zorg je ervoor dat het bewaard blijft?

Ga verder met het bekijken van video 2A

"Wunderkammer is een inspirerend erfgoedproject, waarbij kinderen leren persoonlijke verhalen te vertellen met behulp van een voorwerp. Het is mooi om te zien hoe een soms zo simpel voorwerp van een kind een bijzonder verhaal met zich meedraagt. Kinderen leren zo ook hun gevoelens en emoties te verwoorden en met anderen te delen. Door alle verhalen en voorwerpen bij elkaar creëer je samen iets heel bijzonders. Dit zorgt echt voor dat 'wij-gevoel'."

- Romy Kruithof - leerkracht groep 4 - KBS St. Jozef in Rijen

Welk voorwerp kies jij?

Stap 2 - Activiteit bij video 2B - v.a. 10 minuten

Leerlingen kiezen het voor hun meest bijzondere voorwerp om toe te voegen aan de verzameling voor jullie eigen Wunderkammer.

Doel:
De leerling kan zijn/haar eigen verbondenheid met persoonlijk erfgoed herkennen en benoemen.

Voorbereiding:
Kies alvast een tijdelijke plek waar de leerlingen zometeen hun gekozen voorwerp neer mogen leggen. Dat kan op een tafel zijn, op een doek op de grond..als het maar 1 plek is waar alle gekozen voorwerpen even bij elkaar kunnen liggen.

Opdracht:
Stel je eens voor, je gaat verhuizen en je mag maar 1 voorwerp meenemen. Welke zou je kiezen?

Extra vragen om te stellen aan de leerlingen:
- Wat maakt dit voorwerp zo bijzonder voor jou?
- Welk gevoel krijg je erbij?
- Welk verhaal vind je het meest bijzonder?

Ga verder met het bekijken van video 2B

Maak een kast

Stap 3 - Activiteit bij video 3 - v.a. 20 minuten

Leerlingen bedenken en/of maken een kast* waarin hun verzameling bijzondere voorwerpen en persoonlijke verhalen het beste tot zijn recht komt.

Doel:
De leerling onderzoekt de mogelijkheden voor, en bedenkt en creeert op eigen wijze een ontwerp.

Nodig:
Afhankelijk van gekozen werkvorm

***Voordat je begint, nog even dit:**
Onder 'kast' bedoelen we een passende plek voor de verzameling voorwerpen en verhalen, een plek dus om jullie eigen 'Wunderkammer' in te presenteren. Dit kan een bestaande plek zijn (een vensterbank, een fotoboek, een lege muur, een vitrinekast op de gang) of eentje de je zelf maakt van schoenendozen, sinaasappelkistjes, achtergronden etc. Het mag zelfs een digitale of online plek zijn. Hoe de vorm ook is, het zorgt ervoor dat de verschillende voorwerpen en verhalen visueel samenkomen tot één verzameling.

* In de Wunderkammerkast is er plek voor zowel voorwerp als verhaal. Dus alleen een groepsfoto van leerlingen met hun voorwerpen is niet voldoende.

* De verhalen kunnen bijvoorbeeld getekend, gespeeld, verteld of opgeschreven worden, of als audiofragment te beluisteren zijn. Denk hierbij aan de 5W1H vragen (zie activiteit bij video 2A 'Vertel je verhalen en laat je voorwerpen zien aan elkaar' als leidraad voor het verhaal.

* De voorwerpen kunnen fysiek, online of als foto getoond worden.

Voorbereiding:
- Zet de verzameling van gekozen voorwerpen bij elkaar, zodat ze voor iedereen goed te zien zijn.
- Bepaal in hoeverre je de leerlingen bij het bedenken en maken van de kast wilt betrekken. Maak nu alvast bij iedere activiteit je keuze door het vakje aan te vinken; zo krijg je een goed beeld van de tijdsduur** van die activiteit, en heb je een handig overzicht van wat jij en/of de leerlingen gaan doen.

** de genoemde tijdsduur is voor de activiteit met de leerlingen, niet voor datgene dat je zelf vooraf doet.

Maak een keuze:
In welke mate wil je de leerlingen betrekken bij het bedenken van de 'kast'?

Je bedenkt zelf een 'kast' (bv. 'Bovenop de boekenkast' of '28 schoenendozen op elkaar gestapeld') – v.a. 10 minuten

Gebruik bijvoorbeeld deze werkvorm zodra de video op pauze wordt gezet:

- Leg uit welke 'kast' je hebt bedacht, eventueel van welke materialen en hoe het gemaakt wordt, en waarom je voor dit idee hebt gekozen. Wat vinden de leerlingen van jouw idee?

Je betrekt de leerlingen bij het bedenken van een 'kast' – v.a. 20 minuten

Maak alvast een lijstje van voorwaarden (bv. 'Het moet in dit lokaal passen')

Gebruik bijvoorbeeld deze werkvorm zodra de video op pauze wordt gezet:

- Bekijk samen de collectie voorwerpen met bijbehorende verhalen: Wat valt er op in zowel de voorwerpen als de verhalen? Is hier een thema of rode draad in te ontdekken? Let ook op kleuren, vormen, materiaal, grootte, functie etc. Probeer samen zoveel mogelijk overeenkomsten te benoemen. Schrijf alle overeenkomsten op.

- Benoem de 'voorwaarden' die je zelf hebt opgesteld, en die je hierboven vindt onder het kopje 'Voordat je begint, nog even dit'.

- Bekijk alle woorden nog eens goed. Heeft iemand nu een idee hoe alle voorwerpen en verhalen samengebracht kunnen worden? Je kunt de leerlingen ook in (tafel)groepjes ideeën laten bedenken om uiteindelijk klassikaal het 'beste' idee te kiezen.

Maak een keuze:
In welke mate wil je de leerlingen betrekken bij het maken van de 'kast'?

Jij maakt de kast; de leerlingen denken mee over hoe de voorwerpen en verhalen hierin te plaatsen. – v.a. 15 minuten

Gebruik bijvoorbeeld deze werkvorm zodra video op pauze wordt gezet:

Vertel de leerlingen dat jij de 'kast' maakt, en wanneer deze klaar is. Zodra het klaar is:

- Laat de leerlingen zoveel mogelijk manieren bedenken om de voorwerpen en verhalen in de 'kast' te plaatsen.
- Laat de leerlingen een aantal manieren kiezen om ook echt uit te proberen.
- Stel vragen: Wat is het verschil? Op welke manier komen de voorwerpen en verhalen het beste tot hun recht?

Je gebruikt een bestaande 'kast'; de leerlingen denken mee om die te 'customizen' (bv. door de binnenkant te beplakken, een achtergrond te maken etc.)- v.a. 20 minuten

Maak alvast een lijstje van materialen die de leerlingen mogen gebruiken en leg deze klaar.

Gebruik bijvoorbeeld deze werkvorm zodra video op pauze wordt gezet:

- Vertel welke materialen de leerlingen mogen gebruiken.
- Laat de leerlingen zoveel mogelijk manieren bedenken om de bestaande 'kast' te customizen, zodat de voorwerpen en verhalen zo goed mogelijk tot hun recht komen.
- Laat de leerlingen een aantal manieren kiezen om ook echt uit te proberen.
- Stel vragen: Wat is het verschil? Op welke manier komen de voorwerpen en verhalen het beste tot hun recht?

Je betrekt de leerlingen bij het maken van een nieuwe 'kast' – v.a. 60 minuten

Maak alvast een lijstje van materialen die leerlingen mogen gebruiken en leg deze klaar. Denk na over taakverdeling en tijdsduur, en plan een moment in om de kast met de leerlingen te maken.

Deel jouw opzet met de leerlingen zodra video 3 op pauze wordt gezet.

Laat jullie Wunderkammer zien

Stap 3 – Activiteit bij video 3 – v.a. 60 minuten

Leerlingen bedenken en organiseren een presentatiemoment om hun Wunderkammer te laten zien aan anderen.

Doel:
De leerling onderzoekt de mogelijkheden voor, en bedenkt en creëert op eigen wijze een evenement.

Voorbereiding:
Bepaal in hoeverre je de leerlingen bij het bedenken en organiseren van het presentatiemoment van de Wunderkammer wilt betrekken. Maak nu alvast bij iedere activiteit je keuze door het vakje aan te vinken; zo krijg je een goed beeld van de tijdsduur* van die activiteit, en heb je een handig overzicht van wat jij en/of de leerlingen gaan doen.

* de genoemde tijdsduur is voor de activiteit met de leerlingen, niet voor datgene dat je zelf vooraf doet.

Maak je keuze:
In welke mate wil je de leerlingen betrekken bij het bedenken van een presentatiemoment?

Jij bepaalt zelf wanneer het presentatiemoment is, voor wie (ouders, groep 8 etc.) en hoe de Wunderkammer gepresenteerd wordt. – v.a. 20 minuten

De leerlingen worden betrokken bij bijvoorbeeld het maken van de uitnodigingen, het vertellen van hun verhaal tijdens de presentatie etc.

- Maak alvast een lijstje van wat je de leerlingen precies wilt laten doen, en wat daarvoor nodig is aan materialen. Leg deze klaar.
- Deel jouw opzet met de leerlingen zodra video 3 op pauze wordt gezet.
- De leerlingen voeren de opdrachten uit.

Je betrekt de leerlingen bij het bepalen van wanneer / voor wie / hoe de Wunderkammer gepresenteerd wordt – v.a. 60 minuten

Maak alvast een lijstje van voorwaarden (bv. in week 32, na schooltijd etc.) en materialen die gebruikt mogen worden. Lege deze alvast klaar.
Gebruik bijvoorbeeld deze werkvorm zodra video 3 op pauze wordt gezet:

- Vertel welke voorwaarden je hebt opgesteld.
- Laat de leerlingen zoveel mogelijk manieren bedenken over wanneer / voor wie / hoe het beste presentatiemoment is.
- Laat de leerlingen uit alle manieren een top drie maken voor wanneer / wie / hoe.
- Laat de leerlingen uit iedere top 3 kiezen: Wat is voor hun de mooiste manier om hun Wunderkammer te presenteren?
- Laat de leerlingen bedenken welke voorbereiding er nodig is voor deze mooiste manier (denk aan het maken van uitnodigingen, het oefenen van het vertellen van de verhalen etc.)

- Laat de leerlingen de voorbereidende taken verdelen en uitvoeren.

En dan: rapapaaah rapapaaah rapapaaah

Presenteer jullie Wunderkammer aan anderen! - 40 minuten

Ga verder met het bekijken van video 3

Wat hebben we allemaal gedaan?

Stap 4 - Activiteit bij video 4 – v.a. 15 minuten

Leerlingen benoemen in een groepsgesprek -zoveel mogelijk zelf- alle stappen en activiteiten van dit project in chronologische volgorde.

Doel:
De leerling kan relevante informatie verzamelen en selecteren binnen de context.

Opdracht:
Wat hebben we allemaal gedaan tijdens project Wunderkammer? Activeer het geheugen van de leerlingen door het stellen van vragen. Maak een tijdlijn op het digibord, bijvoorbeeld door het maken van kleine tekeningetjes. Of laat foto's zien die je tijden de verschillende stappen hebt gemaakt.

- Wat hebben we allemaal gedaan tijdens project Wunderkammer?
- Wie weet nog waar het mee begon?
- En wat deden we daarna?

Ga verder met het bekijken van video 4

Sterren kleuren

Stap 4 - Activiteit bij video 4 – v.a. 15 minuten

Leerlingen reflecteren op alle activiteiten en stappen van project Wunderkammer.

Doel:
De leerling kan eigen ervaringen en gevoelens verwoorden in relatie tot de context.

Nodig:
- Voor iedere leerling 1 A5-je van *kopieerblad 'Sterren kleuren'.*
- 1 kleurstift of potlood

Opdracht:
- Trek met je stift of potlood alleen alle sterren over. Niet inkleuren, alleen overtrekken. Hoeveel sterren tel je?
- Als je nu denkt aan alles wat we tijdens Wunderkammer hebben gedaan, aan alles wat we net op hebben genoemd: "Hoe leuk vond je Wunderkammer?" Kleur het juiste aantal sterren in.

1 ster: Ik vond het helemaal niet leuk
2 sterren: Ik vond het niet zo leuk
3 sterren: Ik vond het een beetje wel en een beetje niet leuk
4 sterren: Ik vond het leuk
5 sterren: Ik vond het heel erg leuk

Laat de leerlingen hun blaadje voor zich houden zodat iedereen elkaars sterren kan bekijken.

Stel reflectievragen:
- Wat valt je op als je alle blaadjes bekijkt?
- Wat maakt dat jij x sterren hebt ingekleurd?
- Waar werd je blij van?
- Wat was nog lastig?
- Wat zou je een volgende keer anders willen (doen)?

En vergeet vooral ook niet om een aantal 'doorvragen' te stellen:
- Kun je een voorbeeld geven?
- Wat bedoel je ermee?
- Wat maakt dat je dit zegt?
- Waarom denk je dat?
- Denkt iemand daar anders over?
- Hoe kan dat eigenlijk?

Bekijk de lijst met nog meer reflectie- en doorvragen

Ga verder met het bekijken van video 4

Kopieerblad - Sterren kleuren

Stap 4 - Activiteit bij video 4

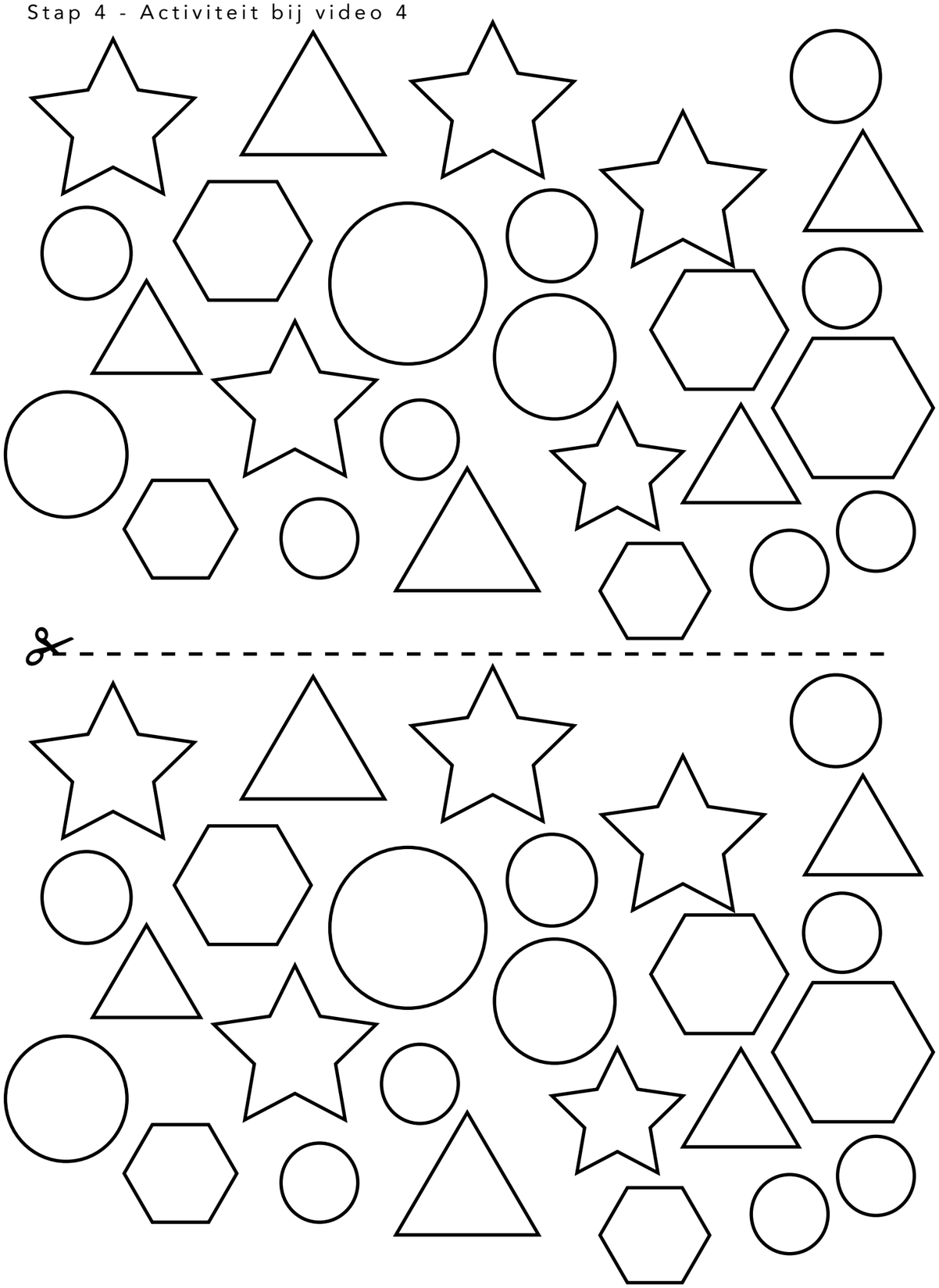

Terug naar het stappenplan

Docentenhandleiding groep 1 t/m 4

Wunderkammer

Over verhalen en voorwerpen van jezelf en de ander